

ĆWICZENIE
38 A

Badanie i zastosowania półprzewodnikowego modułu Peltiera jako chłodziarki.

Instrukcja wykonawcza

1. Zestaw przyrządów:

- układ pomiarowy złożony z modułu termoelektrycznego, wymiennika ciepła zanurzonego w rezerwuarze ciepła (zbiorniku z wodą), bloku miedzianego oraz termometrów elektronicznych,
- zasilacz prądu stałego z wbudowanym woltomierzem i amperomierzem,
- zasilacz prądu przemiennego (autotransformator połączony z transformatorem 230–12 V),
- amperomierz (miernik uniwersalny).

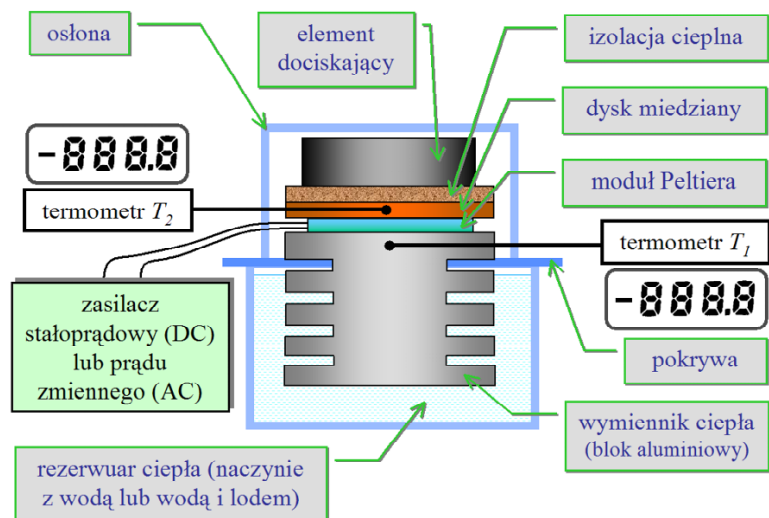
2. Cel ćwiczenia:

- poznanie istoty zjawisk termoelektrycznych i ich opisu,
- zbadanie podstawowych parametrów modułu Peltiera,
- wyznaczenie efektywności chłodzenia przez moduł Peltiera,
- wyznaczenie zależności różnicy temperatur między gorącą i zimną stroną modułu Peltiera od natężenia prądu stałego płynącego przez moduł,
- pomiar wilgotności powietrza,
- wyznaczenie zależności różnicy temperatur między gorącą i zimną stroną modułu Peltiera od natężenia prądu przemiennego w celu ilustracji roli ciepła Joule'a.

3. Schemat układu pomiarowego

Rys.1.a. Układ do badania modułu Peltiera oraz chłodziarki peltierowskiej

Rys.1.b. Schemat układu do badania modułu Peltiera oraz chłodziarki peltierowskiej

4.1. Wyznaczanie sprawności chłodzenia przez moduł Peltiera

4.1.1. Przygotowanie zestawu pomiarowego

- sprawdzić zgodność elementów zestawu z wykazem zawartym w punkcie 1,
- sprawdzić, czy termometry wskazują poprawnie temperaturę,
- napełnić pojemnik zimną wodą z kranu do poziomu około 1,0 – 1,5 cm poniżej górnej krawędzi,
- umieścić zestaw pomiarowy w naczyniu z wodą (rys.1.a),
- podłączyć zasilacz prądu stałego do modułu Peltiera (rys.1.b). Zwrócić uwagę na to, by podłączyć (+) zasilacza z (+) modułu Peltiera, a (-) zasilacza z (-) modułu Peltiera (gniazdo czerwone na zasilaczu z gniazdem czerwonym modułu Peltiera, a gniazdo czarne zasilacza z gniazdem czarnym modułu Peltiera). Przy takim połączeniu blok miedziany będzie chłodzony.

4.1.2. Przebieg pomiarów

Ustawić (możliwie szybko) natężenie prądu płynącego przez moduł Peltiera na wartość z przedziału 1,0 – 1,5 A. Po ustaleniu natężenia prądu wyłączyć zasilacz i odczekać kilka minut na ustalenie się temperatury. Zanotować temperaturę bloku miedzianego, a następnie włączyć zasilanie modułu Peltiera i co 5 s notować temperaturę bloku miedzianego (termometr elektroniczny wyświetla zmiany temperatury co 5 s). Zanotować wartości napięcia i natężenia prądu płynącego przez moduł. Wyłączyć zasilanie modułu Peltiera.

4.1.3. Opracowanie wyników

Korzystając z uzyskanych wyników, narysować wykres zależności temperatury bloku miedzianego od czasu. Na podstawie wykresu wyznaczyć średnią prędkość zmian temperatury $\frac{dT}{dt} \cong \frac{\Delta T}{\Delta t}$, gdzie ΔT to zmiana temperatury bloku miedzianego w czasie Δt .

Obliczyć moc pobieraną z zasilacza przez moduł Peltiera ze wzoru $P_{el} = UI$, gdzie U oznacza napięcie zasilania, I – natężenie prądu płynącego przez moduł.

Obliczyć moc pobieraną przez moduł Peltiera z bloku miedzianego (moc chłodzenia), korzystając ze wzoru:

$$\dot{Q}_{chl} = \frac{dQ_{chl}}{dt} = mc \frac{dT}{dt},$$

gdzie $m = 130,4$ g – masa bloku miedzianego, $c = 0,3855$ J/gK – ciepło właściwe miedzi.

Obliczyć sprawność chłodzenia badanego układu $\eta_{chl} = \frac{\dot{Q}_{chl}}{P_{el}}$

4.2. Wyznaczanie zależności różnicy temperatur bloku zimnego i gorącego od natężenia prądu płynącego przez moduł Peltiera.

4.2.1. Przygotowanie zestawu pomiarowego

Podczas pomiarów korzystamy z zestawu i układu połączeń opisanych w punkcie 4.1.1. Przed rozpoczęciem pomiarów odczekać kilka minut na ustalenie się temperatur.

4.2.2. Przebieg pomiarów

Korzystając z układu i połączeń opisanych w poprzednim punkcie wyznaczyć zależność różnicy temperatur między blokiem aluminiowym i blokiem miedzianym od natężenia prądu zasilającego moduł. Natężenie prądu zmieniać co 0,3 lub 0,4 A w przedziale od zera do 3 A. Po każdej zmianie natężenia prądu odczekać około 4 – 5 min na ustalenie się różnicy temperatur i zanotować temperatury bloku aluminiowego i miedzianego oraz natężenie prądu płynącego przez moduł.

4.2.3. Opracowanie wyników

Na podstawie uzyskanych wyników narysować wykres zależności różnicy temperatur między zimną i gorącą stroną modułu Peltiera od natężenia prądu. Wyjaśnić, dlaczego przy dużych natężeniach prądu płynącego przez moduł sprawność chłodzenia maleje (zwiększanie natężenia prądu powoduje zmniejszenie różnicy temperatur między „zimną” i „gorącą” stroną modułu).

4.3. Pomiar wilgotności powietrza (temperatury rosy).

4.3.1. Przebieg pomiarów

Podczas pomiarów wymienionych w punkcie 4.2. obserwować powierzchnię bloku miedzianego. Uwaga! Blok miedziany jest poniklowany, ma kolor szary a nie miedziany. Zanotować temperaturę, przy której blok miedziany staje się matowy (zostaje pokryty rosą) i temperaturę otoczenia.

4.3.2. Opracowanie wyników

Korzystając z tablicy zamieszczonej na końcu instrukcji, wyznaczyć zawartość pary wodnej w metrze sześciennym powietrza oraz wilgotność względną.

4.4. Badanie ciepła Joule'a wydzielanego w module Peltiera.

4.4.1. Przygotowanie zestawu pomiarowego

Połączyć zasilacz prądu przemiennego z modułem Peltiera. Zasilacz stanowi autotransformator połączony z transformatorem. Do modułu Peltiera należy podłączyć wyjście 12 V z transformatora poprzez amperomierz prądu przemiennego, który służy do pomiaru natężenia prądu płynącego przez moduł.

Uwaga: nie wolno podłączać bezpośrednio wyjścia z autotransformatora do modułu Peltiera!

4.4.2. Przebieg pomiarów

Wyznaczyć zależność różnicy temperatur między blokiem aluminiowym i blokiem miedzianym od natężenia prądu przemiennego zasilającego moduł. Natężenie prądu zmieniać co 0,3 lub 0,4 A w przedziale od zera do około 1,5 A. Po każdej zmianie natężenia prądu odczekać około 4 - 5 min na ustalenie się różnicy temperatur, zanotować temperatury bloku aluminiowego i miedzianego oraz natężenie prądu.

4.4.3. Opracowanie wyników

Na podstawie uzyskanych wyników narysować wykres zależności różnicy temperatur między zimną i gorącą stroną modułu Peltiera od natężenia prądu przemiennego. Porównać uzyskaną zależność w wynikami pomiarów uzyskanych w punkcie 4.2, wyjaśnić przyczynę różnicy tych zależności.

Opracowanie: Ryszard Poprawski, Beata Radojewska i Wojciech Poprawski

Tabela: Zależność ciśnienia oraz gęstości pary wodnej nasyconej od temperatury w przedziale od 0 °C do 75 °C.

Temp. °C	Ciśnienie N/m ²	Gęstość pary kg/m ³	Temp. °C	Ciśnienie N/m ²	Gęstość pary kg/m ³	Temp. °C	Ciśnienie N/m ²	Gęstość pary kg/m ³
0	610,758	0,004847	25	3166,57	0,02304	50	12334,80	0,08306
1	656,555	0,005192	26	3359,76	0,02437	51	12960,47	0,08696
2	705,392	0,005559	27	3563,74	0,02576	52	13611,63	0,09107
3	757,465	0,005945	28	3778,50	0,02723	53	14292,21	0,09533
4	812,873	0,006357	29	4004,06	0,02876	54	15001,23	0,09980
5	871,909	0,006793	30	4241,38	0,03037	55	15739,67	0,1044
6	934,769	0,007257	31	4491,45	0,03205	56	16509,50	0,1092
7	1001,258	0,007746	32	4753,28	0,03382	57	17311,68	0,1142
8	1072,06	0,008264	33	5028,85	0,03566	58	18146,23	0,1193
9	1147,28	0,008818	34	5318,15	0,03759	59	19015,09	0,1247
10	1227,11	0,009398	35	5622,15	0,03962	60	19917,31	0,1302
11	1311,74	0,01001	36	5939,89	0,04172	61	20858,74	0,1360
12	1401,57	0,01066	37	6274,29	0,04392	62	21839,41	0,1420
13	1496,69	0,01134	38	6624,39	0,04623	63	22849,49	0,1482
14	1597,41	0,01206	39	6991,16	0,04864	64	23908,61	0,1546
15	1704,10	0,01282	40	7374,60	0,05115	65	25006,96	0,1613
16	1816,98	0,01363	41	7777,65	0,05379	66	26144,53	0,1613
17	1936,42	0,01447	42	8198,36	0,05653	67	27332,11	0,1753
18	2062,34	0,01536	43	8638,68	0,05938	68	28556,96	0,1826
19	2195,71	0,01630	44	9099,59	0,06234	69	29841,64	0,1903
20	2336,92	0,01729	45	9582,08	0,06544	70	31165,53	0,1982
21	2485,99	0,01833	46	10085,16	0,06868	71	32538,47	0,2064
22	2642,89	0,01942	47	10611,78	0,07205	72	33960,43	0,2148
23	2807,64	0,02057	48	11161,93	0,07559	73	35431,43	0,2236
24	2982,20	0,02177	49	11735,62	0,07924	74	36961,26	0,2326
25	3166,57	0,02304	50	12334,80	0,08306	75	38549,94	0,2420